

Dones al límit de l'escena

Rosa Maria Sardà, Carmen Portaceli, Anna Guell i Imma Garin ens contenen les seues experiències com a directores teatrals, segurament un paper encara problemàtic al nostre país.

Núria Espert i Rosa M. Sardà.

R. GIL ARXIU

A primera vista, quan es pensa en una dona dirigint teatre dins del nostre panorama, sempre sorgeix un únic i reeixit nom: Núria Espert. Ella constitueix l'exemple més clar de l'actitud que traspasa el llindar de la interpretació per a convertir-se en una excel·lent directora. Una carrera teatral on l'actriu ha estat al capdavant de la seua companyia per a passar una temporada dirigint el Centro Dramàtic Nacional. Darrere quedaven títols com *A puerta cerrada*, *Las criadas*, *Yerma*, *Divinas palabrads* o *Medea*. En 1986 accepta l'encàrrec de la direcció del Lyric-Hammersmith Londres per a dirigir una altra diva de l'escena, Glenda Jackson, en el drama de Lorca *La casa de Bernarda Alba*. A partir d'aquest moment, i animada per la bona acollida del muntatge, l'actriu

començarà una segona carrera teatral, aquesta volta fora d'escena: com a directora, amb incursions en el món de l'òpera.

No fa molt de temps tingueren l'oportunitat de contemplar al Teatre Principal de València la seua direcció de l'òpera de Verdi, *La Traviata*.

Més esporàdica ha estat la incursió de l'actriu Rosa Maria Sardà en el món de la direcció teatral. Amb el Teatre Lliure, l'actriu –i estrella televisiva– s'encarava amb l'obra de Benet i Jornet, *Ai carai* amb resultats satisfactoris. “Jo vaig acceptar la direcció d'aquesta obra –diu Rosa Maria Sardà– perquè dues persones com Fabià Puig-Server i Lluís Pasqual en la van confiar. El meu ofici és el d'actriu i per un sols projecte no volia canviar tota la meua vida”.

Anna Guell constitueix l'úl-

tim exemple d'aquesta transició d'actriu-en-directora. Tots la recordem en el seu paper de dona de casa post-moderna en l'obra *Tàlem* del sol·licitadíssim Sergi Belbel.

La Guell després de treballar amb directors com Ramon Simó o Carlo Bosso ha decidit fer el seu debut en la direcció escènica. “El món de la direcció sempre m'havia agradat molt perquè el director engloba molts factors. Mentre que els actors només som mitjans de transmissió, el director sempre té alguna cosa a dir. Per a mi dirigir és explicar”. El pròxim mes de març el centre dramàtic valencià veurà el seu primer treball amb l'obra del dramaturg britànic Noel Coward *Vides privades*.

Diferents trajectòries han estat les de Carme Portaceli i Imma Garin, dos exemples de directores teatrals sense pas-

sar pel camp de la interpretació. Mentre Carme Portaceli començà a dirigir actors dins del camp dels àudio-visuals, Imma Garin es va iniciar a través de la investigació universitària. L'obra del desaparegut director alemany Fassbinder *Les amargues llàgrimes de Petra von Kant*, significà el seu debut teatral. Abans havia realitzat l'aprenentatge al costat de directors com Hermann Bonnin i Pere Planella. Carme Portaceli seria la primera figura valenciana a dirigir una obra al centre dramàtic valencià. Semblava ser una de les persones tinguendes en compte per aquesta institució, però, “després de la meua candidatura a substituir Díaz Zamora, ja no m'han tornat a cridar mai més”, diu Carme Portaceli.

D'Imma Garin podríem dir allò de “passà de la teoria a la pràctica” des de l'Institut del

Teatre de Barcelona. Aquest aprenentatge, entre altres, el va fer amb Jordi Mesalles. Finalment s'estrenaria com a directora l'any 1988, amb una traducció al català de l'obra del dramaturg nord-americà Sam Seppard *True West*. En l'actualitat prepara el seu segon muntatge. *Rela-*

D'altra banda totes elles coincideixen en el fet que vivim dins d'una societat masculista. "El món —assenyala Carme Portaceli— és històricament masculista. Les dones vivim sota un sostre de cristall. Aquest ens deixa veure tan clarament com als homes, les estrelles i el cel. El que

dirigida per Ramon Simò mentre per al Centre Dramàtic valencià dirigirà l'obra de Noel Coward, *Vides privades*.

Sobre les seues relacions amb els actors opinen que són les normals i lògiques entre directora i actors. Carme Portaceli, que està dirigint Ma-

Avui per avui el nombre de directors teatrals al nostre país continua sent reduït si el comparem amb el dels directors. La solució —no hi ha una única solució— pot passar, entre altres, per un sistema de producció que aposte per propostes joves i arriscades, a judici d'algunes de les nostres

Carme Portaceli i Anna Guell.

D'UMBERTI ARXIU

tos, un monòleg que s'inclourà dins del circuit escolar del centre dramàtic valencià. "Es tracta d'un novel·lista que conta contes. És una transposició dels signes textuais de sis autors de llengua castellana, entre ells Tomeo i Cortazar, a signes escènics. He intentat rebre i transmetre les mateixes emocions que han patit els escriptors a l'hora d'escriure els seus relats".

Ara per ara el nombre de directores teatrals dins del nostre panorama teatral continua sent molt xicotet. Trobar una dona dirigint qualsevol espectacle encara continua sent una excepció a la regla. Les quatre entrevistes coincideixen a dir que la tradició te la culpa. Anna Guell és la més explícita: "Moltes dones no s'han plantejat fer la feina de bomber o policia nacional. Ací com en tantes altres coses la tradició és la culpable".

passa és que a voltes les dones ens podem colpejar amb aquest sostre i la direcció pot ser un cas d'aquests.

Per a Imma Garin no es pot parlar de discriminació dins del món teatral, i assenyala "El teatre generalment és un món d'homes homosexuals i un home heterosexual pot estar tan discriminat com una dona".

Sobre l'actual panorama teatral, a judici d'Anna Guell, "en nom de la innovació s'han fet espectacles terribles que comportaren una pèrdua de públic. Però ara ja sabem quin tipus de teatre vol el públic català. Aquells anys valgueren la pena. Jo sempre he pensat que cal destruir per a construir de nou i millor".

La Guell participa aquesta temporada dins de la programació del Centre Dramàtic de Catalunya amb l'obra *Infininitats*, de Francesc R. Pereira,

en l'obra *Interviu de Miss Muerta Smith por sus fantasmas*, ens dona el seu parer: "Les actrius es posen més contentes quan s'assabenten que tindran una directora. Jo pense que hi ha una major enteniment entre les dones. A més, els homes sempre piquen una mica d'egocèntrics". Per la seua banda Anna Guell, pel que fa a la seua experiència, creu que els "seus actors" estaven més a l'expectativa i treballaven per mitjà de la seducció, mentre que les dones anaven més directament al seu treball".

Rosa Maria Sardà, que actualment es troba rodant un film sobre personatges catalans, incideix en el fet que hi ha pocs directors en general. Però així com en el homes ella n'ha trobat de bons i de dolents, no coneix en canvi cap directora que no siga bona.

entrevistades. D'altres, com Imma Garin, pensen que "la solució es troba, per una banda, en el mecenatge privat com a Europa o Amèrica, i per una altra, en la normalització dels estudis de direcció teatral dins dels instituts de teatre. Desafortunadament ara per ara la política de subvencions tendeix a primar els noms ja prestigiats, com fa la Generalitat de Catalunya amb companyies tan consolidades com Dagoll Dagom o Els Comediants, sense arriscar-hi gens".

Sense caure en el pessimisme l'actual panorama teatral no resulta gaire encoratjador. Sense diners per a muntatges —ni de l'empresa privada ni de l'administració— és difícil consolidar propostes teatrals. Mentrestant, la tradició continua pesant massa.

Josep Fontana